

СТАНОВИЩЕ

относно: Дисертационен труд на тема: „Статистически анализ на динамиката на работната сила“ на докторант Фатме Шабанова Зюлжярова, за придобиване на научната степен „Доктор“ по „Статистика и демография“ на основание Заповед 1182/19.12.18 на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Изготвил становището: Доц. д-р Йордан Василев Йорданов, професионално направление 3.8 Икономика, с научна специалност 05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“, Катедра „Финанси“, ИУ-Варна.

Автор на дисертационния труд: Фатме Шабанова Зюлжярова

Тема на дисертационния труд: Статистически анализ на динамиката на работната сила

I. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд на докт. Зюлжярова е в обем от 206 стр. от които основният текст е 179 страници. Таблиците в основния текст са 38, а фигурите – 39. Извън основния текст са 9 приложения. За написването на дисертационния труд са използвани 147 литературни източници, от които 114 на кирилица, като преобладават такива с теоретическа насоченост в областта на статистиката и икономиката, европейски и национални методологии, както и източници на данни. Литературните източници са ползвани в основния текст за цитиране под линия.

Обект на научно изследване е работната сила в България през периода 2003-2017 г., а предмет – динамиката и структурата (състава) ѝ. Авторът надлежно декларира информационната база, ограничителните условия и използваният статистически софтуер.

В структурно отношение дисертацията се състои от три глави с балансиран обем, Увод и Заключение, както и списък на използваната литература. В съдържателно отношение поредността на изложението следва логиката на поставените в увода задачи. От изложеното до тук, следва, че представеният дисертационен труд има всички необходими елементи и качества на едно завършено изследване.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

В глава първа се концентрира върху същността и значението на икономическата категория „Работна сила“, като дава определения на водещи български и чуждестранни икономисти и статистици, във връзка с дефинирането на количествените параметри. На следващо място, което има важно значение за динамиката на категорията, се дефинират факторите на макроикономическата среда, които ѝ влияят. Широко са засегнати „меките фактори“ на пазара на работна сила – програми за безработни и образование и обучение.

Авторът показва задълбочени познания по нормативните документи на ЕС, третиращи въпросите на статистическото наблюдение на заетостта и безработицата.

Глава втора акцентира върху статистическият инструментариум за анализ на динамичните редове. И макар, че в следващият анализ не се забелязва анализ на стационарност, би било добре да се разграничи тренд от стохастичната нестационарност, макар, че по-късно (стр. 100, 101), авторът надлежно прилага коефициентите на Спирман и Кендал, удостоверяващи липсата на тренд. Като цяло, авторът показва задълбочено познаване на арсенала на анализа на динамичните редове, като се позовава с научна литература за всеки един от ползваните показатели.

Глава трета разглежда статистическата структура на работната сила в България – по възрастов състав, пол, местоживеене и образование. Отново, докторантът описва статистическият апарат в началото на главата, а впоследствие се концентрира върху анализа на промените в структурата по посочените признаци.

Изводите от дисертацията отварят врата на последващи изследвания, които да свържат изложените промени в динамиката и структурата на работната сила с външни променливи.

Езикът, стилът и методологията приложени в дисертацията са на научно ниво. Докторантът използва специализиран инструментариум за тестване от различни ъгли на проблемния набор. Таблиците и фигурите обосновават коректно анализа на данните и резултатите. Дефинираните цел и задачи са постигнати. Автореферата представя ясно и вярно съдържанието на структурните части на дисертационния труд. Той завършва със справка за приносите на докторанта, списък на публикациите и декларация за оригиналност.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Научно-приложните приноси на дисертацията произтичат от очертаването на определени тенденции по отношение на динамиката на работната сила (респективно, безработицата) в глава втора, както и промяната в структурата по възраст, пол, местоживеене и образователна степен в глава трета. За глава втора, на първо място като приносен елемент може да се отбележи приложението на линейният сплайн модел, което според мен е за пръв път у нас по отношение моделирането на работната сила, заетостта и безработицата. Краткосрочната прогноза, индикираща дефицит на работна сила в следващите 2 години следва да бъде взета предвид вземането на управленски решения на държавно ниво.

Глава трета, обективно документира тенденцията за намаляване на пола като фактор за безработица, което е положителна тенденция за достигане равенство на половете. Но извода за увеличаване на неравномерността на работната сила по местоживеене следва да бъде

сигнализиращ за държавното управление по повод регионалното стимулиране на инвестициите, както и насочване на европейските фондове, особено кохезионните.

Без намерение за изчерпателност, следва да се отбележи като съществен принос в глава първа извършеният ретроспективен анализ на статистическите наблюдения на работната сила на европейско и национално равнище.

IV. Въпроси по дисертационния труд

Забелязани несъществени технически грешки

- стр. 86, последният член на полинома следва да е на 4-та степен?
- стр. 97, Данните в Табл. 2.3 за безработни лица са нереалистични, разминават се също така с дискутираните в текста.
- стр. 144 – 74 години възраст за пенсиониране на мъжете?
- При отчитането на икономическите фактори се дискутират инфлация, бюджетен дефицит, растеж, но от погледа е изпусната ключова категория за възпроизводството на РС, каквато е разходи за издръжка на живота.

Уточняващи въпроси:

Дискутирайки разпределението на населението по трудоспособна възраст за 2003 и 2017 г. не става ясно, (стр. 28, табл.1.1., респ. 1.2) дали през периода от 2003 г. до 2017 г. са действали различни дефиниции за горната граница на трудоспособна възраст?

Фиг. 3.3 на стр. 148 показва значително изменение на интегралния коефициент на структурните изменения за 2010 г. Според вас, на какво може да се дължи това?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Кандидатът отговаря на формалните условия за придобиване на научната степен „Доктор” - придобита магистърска степен, отчислен е с право на защита, издадена заповед на Ректора за състав на Научно жури. Има 4 научни публикации по дисертационния труд – 1 студия, 1 статия и 2 доклада. Те са публикувани в реферирани научни издания.

Като отчитам баланса между многобройните приноси на автора, тяхната значимост и несъществените препоръки, считам, че докторант Фатме Шабанова Зюлжарова отговаря на всички изисквания за да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор”.

Ето защо, с пълна увереност предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен ‘Доктор’ на Фатме Шабанова Зюлжарова по професионално направление „Статистика и демография“

Варна
08/02/19

Подпис:.....
Доц. д-р Йордан В. Йорданов